

Razvojno povezovanje podjetij z raziskovalnimi ustanovami

Poročilo z dogodka

Posvet o razvojnem povezovanju podjetij z raziskovalnimi ustanovami sta 4. novembra 2015 organizirali Sekcija farmacevtskih znanosti Slovenskega farmacevtskega društva in Fakulteta za farmacijo.

Namen posveta je bil nasloviti in javno izpostaviti vprašanja o tem koliko je farmacevtska stroka pomembna za slovenski gospodarski in družbeni napredek, kakšne so družbene prioritete in kako oblikovati okolje za optimalno izrabo možnosti in sposobnosti, ki jih imamo.

V uvodnem delu posveta so svoje poglede na izpostavljena vprašanja predstavili dr. Matjaž Oven, direktor Biofarmacevtike v Leku, dr. Darja Ferčej-Temeljotov, vodja strateških programov v Leku, d.d. in prof. dr. Irena Mlinarič-Raščan, prodekanja za znanstveno-raziskovalno področje na FFA. Razpravo so nadaljevali aktivni udeleženci okrogle mize, prof. dr. Stane Pejovnik (Inovacijsko stičišče), dr. Andreja Čufar (JAZMP), mag. Urban Krajcar (MIZŠ), mag. Vojmir Urlep (Lek, d.d.), dr. Mateja Štampelj (Medis) in prof. dr. Borut Božič (FFA). Posveta se je udeležilo 75 vabljenih gostov in udeležencev iz ministrstev, gospodarstva, javnega zdravstva, raziskovalnih inštitutov in izobraževalnih ustanov.

Posvet smo organizirali v luči aktualnih dogodkov, ko v Sloveniji interpretiramo in implementiramo strategije države, ki mora omogočiti krepitev konkurenčnosti gospodarstva s krepitvijo njegove inovacijske sposobnosti. Vlada RS je namreč na 53. redni seji dne, 20. 9. 2015 sprejela Slovensko strategijo pametne specializacije – S4¹, ki jo je dan pred posvetom, dne 3. 11. 2015, potrdila tudi Evropska komisija.

S4 temelji na študiji opredelitve prednostnih področij, ki je posebno pozornost namenila mednarodni konkurenčnosti posameznih panog oz. produktnih skupin, analize izvoznih primerjalnih prednosti, privlačnosti posameznega področja za tuje investicije ter dinamično analizo uspešnosti z vidika rasti produktivnosti in izvozne uspešnosti. V strukturi gospodarskih panog v Sloveniji izstopa "proizvodnja farmacevtskih surovin in preparatov" tako glede razkritih izvoznih kot tehnoloških primerjalnih prednosti, ki se dinamično krepijo². Ta panoga uporabi 25 % vseh bruto izdatkov za raziskave in razvoj in je na vrhu področij, kjer je ugotovljeno najbolj intenzivno sodelovanje med javnimi raziskovalnimi organizacijami in gospodarstvom³.

Vizija Fakultete za farmacijo je prispevati k sooblikovanju prihodnosti, ostati v svet odprta, odzivna in odgovorna akademska izobraževalna in raziskovalna ustanova, z ustvarjanjem in širjenjem znanstvenih spoznanj delovati v dobrobit slovenskih državljanov, splošnemu razvoju ter tako utrjevati nacionalno samobitnost.

¹ <http://www.svrk.gov.si/>

² Burger, Kotnik, 2014

³ ARRS, 2013

Pri svojem delovanju sloni Fakulteta na intenzivnem nacionalnem in mednarodnem sodelovanju s partnerskimi organizacijami iz akademske, javne in gospodarske sfere. S krepitvijo sodelovanja in oblikovanja skupnih strategij želimo doseči boljši in hitrejši pretok in izmenjavo znanj, novih dognanj in prenos/translacijo iz bazičnih raziskovalnih laboratorijev v industrijsko okolje oz. zdravstvene zavode. Partnerstvo na osi življenjskega cikla zdravila integrira bazične in klinične raziskovalce, strokovnjake v proizvodnji ter zakonodaji, ter zdravstvene delavce v farmacevtski in zdravstveni oskrbi.

Slovenija na področju razvoja lastne farmacevtske industrije sodi v svetovni vrh in je gledano z gospodarskega stališča, pomembna ekonomska panoga in kategorija slovenskega gospodarstva, saj samo Lek in Krka ustvarita 5 % BPD v Sloveniji, kar je verjetno svojevrstni svetovni fenomen. Poleg neposrednega dohodka, povezanega z razvojem in proizvodnjo zdravil, je pomembno upoštevati tudi gospodarske panoge in dejavnosti, ki so vezane na farmacevtsko industrijo, med katere spadajo dobavitelji surovin in opreme, storitveni sektor in drugi.

Fakulteta za farmacijo v t.i. »trikotniku znanja« povezuje razvojni, inovativni in izobraževalni vidik: kot družbeno odgovorna visokošolska ustanova skrbi za razvoj kritično mislečih diplomantov, sposobnih soočanja z izzivi prihodnosti, in za prenos in uporabo novih znanstvenih spoznanj in znanj, pri čemer se zelo dobro zaveda vseh ravni tehnološke razvitosti izdelka ali storitve.

Farmaceutska industrija in globalni partnerji na primer v Sandozu in v Novartisu prepoznava slovenske kadre kot inovativne, visoko usposobljene in kakovostne, kar je rezultat dobrega izobraževalnega sistema, povezovanja akademske in gospodarske sfere v obliki skupnih projektov ipd. Prednost tesnejšega povezovanja so boljše rešitve za več izzivov, dosežena večja konkurenčnost na trgu delovne sile in v razvojnem smislu. Nujno je, da akademska sfera upošteva potrebe farmacevtske industrije. Skupni projekti, kjer partnerji iz obeh sredin redno za skupno »mizo« iščejo najboljše rešitve je v tem pogledu izjemnega pomena. Lek vidi v povezovanju in sodelovanju s FFA priložnost iskanja boljših rešitev in s tem promocijo slovenske farmacevtske industrije / slovenskih strokovnjakov globalno v skupini Sandoz / Novartis.

Farmaceutka industrija ima dobre izkušnje pri sodelovanju z akademsko sfero. Vendar pa oboji ugotavljajo, da je država ob vstopu v krizo iz partnerstva izstopila. Vloga države bi moralo biti ustvarjanje ustreznega okolja, ki spodbuja inovativnost, raziskave in razvoj.

Pomembno je, da iz dosedanjih izkušenj potegnemo primere dobrih praks sodelovanja in jih poskušamo še nadgraditi, utrditi in razširiti. Pri oblikovanju partnerstev in realizaciji zastavljenih ciljev je bistvenega pomena upoštevanje načel etičnega ravnanja in transparentnosti. Intelektualna lastnina pri sodelovanju ne sme biti ovira, je pa pomembno, da so pravila in sodelovanje vnaprej ustrezno opredeljeni tudi v smislu zaščite intelektualnih pravic oz. lastnine.

Pri tem bi v Sloveniji morali preseči kulturo silosnega razmišljanja in jo spremeniti v kulturo povezovanja in sodelovanja. Povezovanje med raziskovalnimi institucijami in gospodarstvom na področju razvoja novih zdravil in njihove smotrne uporabe je ključnega pomena, saj posamezne institucije / partnerji nimajo zadostnih visoko specifičnih znanj, opreme, infrastruktur in finančnih sredstev, da bi lahko izpeljale celoten proces od ideje do registracije in trženja oziroma uporabe zdravil. Le s povezovanjem lahko dosežemo večjo osredotočenost vlaganj in boljšo izkoriščenost razpoložljivih kapacitet ter preprečimo nepotrebno drobljenje in podvajanje, ki je neučinkovito in drago.

FFA želi v povezovanju s strateškimi partnerji s črpanjem sredstev v okviru slovenske Strategije pametne specializacije (S4) in ostalih kohezijskih sredstev nadgraditi in razvijati infrastrukturo in

kompetence na matičnem področju razvoja zdravil z uveljavljanem koncepta translacijskih raziskav na področju farmacije. Na odprti poziv Službe Vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko (SVRK) za opredelitev perspektivnih tehnoloških področij in produktnih smeri Strategije pametne specializacije je Fakulteta posredovala pobudo z naslovom: »Center infrastruktur translacijskih raziskav v farmaciji v Sloveniji (CITRI.si)«. Pobuda naslavlja vse cilje, zapisane v Strategiji na prednostnem področju 2.3.2. Industrija - zdravje – medicina in je bila kot ena od najperspektivnejših predstavljena tudi na Investicijski konferenci, ki jo je SVRK organiziral v juniju 2015. Vzpostavitev želi močno partnerstvo na področju, ki bo Slovenijo pozicioniral kot enega globalnih stebrov razvoja na področju biofarmaceutike v simbiozi med velikimi, srednjimi ter malimi in novo nastalimi podjetji; vzpostaviti Slovenijo kot vrhunski raziskovalni center za translacijske raziskave na področju farmacije in terapije, spodbuditi razvoj novih produktnih smeri vezanih na naravne sestavine in zdraviliški turizem (naravna zdravila, dermakozmetika ter celična terapija in rehabilitacija), ter povezati farmacevtsko industrijo pri razvoju kadrov.

Zavedamo se, da lahko vrhunske kadre vzgajamo in izobražujemo le v učnih bazah z najsodobnejšo opremo in z dostopom do najsodobnejših tehnologij, v katerih imamo tudi sami možnost raziskovalnega in inovativnega ustvarjanja .

Univerzitetno raziskovanje je po svojem bistvu odprto v širino in ne nujno racionalno na kratki rok, saj odkriva in sporoča osnovne principe delovanja, najsi bo v tehnologiji, tehniki, biomedicini ali javnem zdravstvu. Po drugi strani pa je podjetniški razvoj osredotočen na konkreten izdelek ali storitev in se ne zamuja s splošnimi principi delovanja. Oba pristopa sta naravna, logična in ne izključujoča. In oba pristopa sta za dobrobit družbe nujna. Udeleženci v enem ali drugem pristopu morajo biti sposobni najti presečišča, da osnovne principe, zamisli in koncepte iz prvih treh stopenj tehnološkega razvoja, ki so praviloma domena raziskovalnih organizacij, preoblikujejo v končne tri faze tehnološkega razvoja, ki so praviloma domena gospodarskih organizacij. Za vmesne tri faze pa je ključno dobro poznavanje drug drugega in tesno sodelovanje podjetij in raziskovalnih ustanov, kar je naslovna tema današnjega posveta.

Na Fakulteti za farmacijo se lahko pohvalimo, da v znanstvenem in pedagoškem pogledu ne ostajamo na prvih treh razvojnih ravneh, temveč dosegamo skupaj s svojimi partnerji demonstracije prototipov v operativnem okolju, kar predstavlja visoke stopnje tehnološke zrelosti .

Toda za gospodarski razvoj in blaginjo ne zadošča samo dokazovanje sposobnosti na posamičnih primerih. Potrebno je te sposobnosti in posamične primere pomnožiti in jih iz posamičnega spremeniti v splošno, torej vplesti v redno delo in produkcijo. Na tem mestu so nujna veriženja in mreženja, je nujno povezovanje podjetij z raziskovalnimi ustanovami.

Predhodni pogoj za postavljanje ciljev je ustrezna vizija z izdelano realno sliko prihodnosti. Izvedba zastavljenih ciljev so potem samo koraki, kako priti do slike v prihodnosti. Za globalni preboj Slovenije je nujno opredeliti prednostna področja, ki bodo imela tržni učinek oziroma dosegla globalni preboj – pri tem je potrebno upoštevati razliko med znati in kako to znanje modro uporabiti, da pridemo do zelenega/zastavljenega cilja. Za postavljanje vizije so pomembne dobre prakse predhodnega sodelovanja.

Pri postavljanju vizije in ciljev in oblikovanju partnerstev je potrebno upoštevati različno razumevanje in pogled na reševanje istih izzivov v različnih okoljih. Pri oblikovanju timov je nujno vključevati vse vidike in poskrbeti za kulturo sodelovanja, zaupanja in odgovornosti.

Na področju razvoja in načrtovanja zdravil je potrebno varnost in kakovost vgrajevati od same ideje do končne uporabe na vsakem koraku, za kar je nujno upoštevati regulatorne zahteve in jih dosledno izvajati oziroma vgrajevati v izdelke in storitve. Pomembno je zagotoviti, da se tehnološko napredne

